

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	„
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	„
— Hirdetések díjszabás szerint. —												

Új tanév küszöbén.

Iskoláinkban országszerte felhangzik e napokban az ünnepélyes, könyörgő „Veni Sancte.“ S azok, akik az ifjúság iránt érdeklődnek, az új tanév kezdetén ifjakkal, tanárokkal s aggódó szülőkkel együtt rebegik ezt a fohászt, melyben az emberi gyöngeségnek s az isteni mindehatóságának tudata ölelkezik.

S jól van ez így. Hadd hajoljon porba minden tanári tudás és ismerje be, hogy annak a napjainkban sokat magasztalt észnek csak isteni kegyelem adhat „gyümölcsöző sikert, mely örökké megmarad.“

Hadd alázkodjék meg az ifjak tettereje s lássa, hogy csak Abban képes tudományt és jellemet szerezni, „qui confortat.“ Akí megerősít.

De ha már természetfölötti alapon kezdtünk, folytassuk tovább: „Spiritus Dei non intrat in animam malevolam.“ Azt jelenti ez, hogy az Isten Lel'je nem

segít a kevély lelkeken. Jertek ide ti nagy, de téveteg nevelői, gondolkozói az emberiségnek! Tegyetek őszinte vallomást, hogy vajjon az az emberfeletti munka, mit Isten nélkül végeztetek az emberiség művelésére, hozott-e gyümölcsöt, „mely örökké megmarad?“

Gyümölcsöt, mely féregtelen. Gyümölcsöt, mely igazi hasznára van a kultúrának? Gyümölcsöt, melynek Isten előtt is értéke van? Ezt tagadnotok kell. Hiszen tudástok világított, de rossz útra vezetett. Oltotta mindenfelé a tudomány-szomjat, de üresen hagyta a szíveket. Nem nap volt, mely éltet, melegít és termékenyít, hanem üstökös, mely csak egy futó fénynek üres árnyékát hagyta fenn az égboltozaton. S ha úgy van, akkor adjatok jó tanácsot azoknak, kiknek kezében van letéve az ifjúság sorsa. Adjatok magatok helyett olyan példaképet, a kiből senki sem csalódik.

Látjátok, én a XX. század küszöbén is bátran oda merem állítani Krisztust

példaképnek. Olyan nevelőt még nem látott a világ. Pogány világot emelt ki ronc-solt, merev sarkaiból s a vakhit és erkölcstelen erkölcsök által berozsdásodott lelkeket tisztákká tette tanításának nevelő erejével. S miért? Mert mielőtt tanítani kezdett, azelőtt ugyanazt cselekedte. „Coepit facere et docere.“ Az ókor nagy bölcsei tanításai szerint is éltek, de voltak gyarlóságai, sőt hóbortjai is. Tehát csak egy a példakép: a Krisztus. Ő pedig — ne feledjétek — prius „coepit facere, deinde et docere.“

Ifjúságunk pedig ma különösen egy látszólagos paradoxonban szenved. Tekintélyt nem akar tisztelni, maga lábán kíván járni s még síncs jártányi ereje. Akárcsak mint a fiadarú az ék elején.

Nem akarja beismerni, hogy „csak az tud parancsolni, ki tudott engedelmeskedni.“ Szomorú tény, de bátran kimondom, hogy a mai nevelés egyik főakadálya: ifjúságunk fölösleges agaskodása. Ma már csak megigazítják kalapjukat fe-

TÁRCA.

Lórettói litánia a fegyintézetben.

Ott, hol a lelkek már e földön megzúzódnak a purgatórium kínos magányát, s hol bűnös tetteiknek megtört szívvel rojjak le keserű adóját — a szamosújvári fegyintézetben — hallgattam Nagybölgasszony napján a lórettói litániát. Martinuzzi György hajdani kápolnája most a rom. kath. fegyencek kis temploma. Oda mentem be én is a helybeli fegyintézet kath. lelkes úrral s mielőtt a delutáni istentisztelethez jelt adtak volna a fegyenceknek — átvizsgáltuk a kis kápolna sekrestyéjének egyházi fölszere-léseit. Alig 10 pernyi idő eltelté után megfújtak egy trombitát, imára szólítván a fegyenceket. Mint a hangyaboly, midőn beleszúr az ember valami kis páleikával, úgy mozdult meg az egész fegyintézet. Száz meg száz fegyenc jött elő a különböző lakosztályokból s mindenik szólanul gyorsan baladt a saját vallása illetőleg felekezetének templomába. Pár perc alatt telve volt

a kis Martinuzzi kápolna is. A fegyenceknek egy része lent a kis hajóban lévő padokban, a másik része meg fönt a karzaton foglalt helyet.

Elhelyezkedésük után ismét néma csend lett a kis kápolnában, csak a fegyencek halk fohászát lehetett még néha-néha hallani. A lelkes kar- inget és stólat vitt magára s két fegyencel — kik az ő sekrestyései — az oltárhoz lépett. És erre megkezdődött a lórettói litánia. Sok templomban jártam, sok helyen és sok ízben hallottam már lórettói litániát — hallottam gyönyörű unisonóban, hallottam négyes karra betanult énekesektől előadva — mindenik elég kedves volt, de igazán s mondhatnám — könnyeik megható csak az volt, mit a szamosújvári fegyintézetben hallottam. Pedig az orgona — mivel kísérték — sem volt valami páratlanul szép hangú, hiszen egy ósdi kis harmonium volt az egész, a kántor sem volt nagy zeneművész, hanem csak egy egyszerű falusi ember s hozzá meg fegyenc, ki „rabnunkát“ végez; és az énekesek sem voltak valami válogatott énekkarból valók, mert maguk a fegyencek voltak. Oh és mégis mily megható volt az ő lórettói litániájuk! Talán azért, mert

kierzett minden zavarkból, hanem nem hangjuk szépségével s fitogtatásával, hanem szívük tiszta, nemes érzésével akarják egymást fölülmülni. Ugy gondolom — ezért volt oly meghatón szép, oly igazán fontos az ő litániájuk, hogy a mikor elkezdettek énekelni: Uram irlalmazz nekünk! Krisztus kegyelmezz nekünk! Krisztus hallgass meg minket stb., nem birtam tovább imádkozni, hanem összetettem imakönyvemet s csak őket hallgattam. Ennyi bensőséggel még soha sem hallottam embereket énekelni. Mint Babylon vizei mellett kesergő zsidóknak énekét, úgy képzeltem az ő éneküket is. Ugy éreztem, mintha minden fegyencnek lelke ezekkel a gondolatokkal lett volna tele: Uram! igazságodat megmutattad ugyan mi nekünk, mert már e földön is kiszabtd reánk bűneink büntetését; tudjuk, hogy megérdemeltük ezt atyai szigorúságotól, mert nem jártunk a te útaidon s nem tartottuk meg parancsaidat s azért érezzük, hogy méltán szenvedünk, de oh Uram! hogyha sujt is itt igazságos kezéd s ha szenved is itt a test — legalább lelkünkötől ne tagadd meg atyai szived irlalmát — Uram irlalmazz nekünk!

OBERBAUER A. UTODA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„a legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlok stb. gyára.“

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

jük tetején, ha öreg embert látnak. No hát hol van ezzel az ágaskodással szemben erejük? Egy szekunda ma már — világ vége. Mintsem szembenézzen a tisztességes ismétléssel, inkább szembenéz a tisztességtelen — halállal. Ez nem erő. Ezért kár önállóságot keresni és ágaskodni. Mert lám — a kevélység gyáva-ságot terem. S mindkettő Szentlélek el-leni bűn.

Már pedig „az Isten Lelke nem segít az ellene tusakodó lelkeken. Ha tehát érezzük, hogy „sine tuo Nomine, — nihil est in homine“, — akkor készítsünk viaszpuhaságú, de bizodalmas lelkeket a Léleknek. Akkor aztán a „Veni Sancte“ nem lesz formalitás, hanem egy éven át hűségesen kitarító s az életben is gyű-mölesöző — mert isteni — erőnek bősé-ges kúttorrása.

Adj a Isten, hogy úgy legyen.

(—)

A katolikus nagygyűlés.

Szeged, 1909. aug. 28.*)

„A nagygyűlés a kath. Magyarország szive dobbanása.“ Így mondta ezt valaki. Az eleven erőnek hatalmas lüktetését már érezzük, látjuk itt a pulzusnál.

A nagygyűlésről részletes beszámolót írni fölösleges dolog volna itt; bőven megtaláljuk azt a napilapokban. Csak néhány fontosabb mozzanatot s néhány érdekes epizódot jegyzek itt le.

Aug. 28., tehát az első nap előestéjén vagyunk. Ma a fogadásokkal van mindenki elfoglaltva. Az állomásnál rengeteg nép, a korzókön rohanó-száguldó emberek, mind-mind a vasut felé igyekeznek. Igaz, hiszen jönnek a püspö-

*) A nagygyűlés lefolyásáról lapunk ezen jeles munkatársa fog eredeti tudósítást közölni. Szerk.

Oh Úr Jézus! gonosz tetteinkkel kereszt-halálodnál is nagyobb fájdalmat okoztunk neked. Tudjuk, hogy nemesak ily büntetést, hanem az örök poklot is bizon megérdemeltük volna, de Te, ki úgy szeretted, hogy szí véred s halalod árán is megváltottál, most ne vess el, hanem légy kegyelmes — Krisztus kegyelmez nekünk!

S ha szent haragod bezárta volna előtűnk szerető szívedet, oh kérünk, panaszos fohásznok hajlítsa hozzánk szent füleidet s hallgasd meg kesergő szívünket — Krisztus hallgass meg minket! és oh Urunk irgalmazz nekünk!!

Oly szépek s oly annyira meghatóak voltak az ő ajkukon azok a kedves megszólítások is, melyeket a litániában a B. Szűzhöz intéztek, hogy közbenjárását kieseljék, hogy könnyek nélkül nem hallgathattam. Esembe jutott az a sok bűn, az a sok rossz tett, mi őket a földi purgatoriumba juttatta és egy kissé elemlmekedtem az emberi gyarlóság ily borzasztó elferdülése in és ilyen gondolatok között hallottam, hogy mily szívből éneklük: Szentséges Szűz Mária Szepölöten Szűz Anya . . . Igazságnak tükrö Bűnösök menedéke és Szomorúak vigasztalója könyörögj éretűnk! És úgy éreztem akkor, hogy senki jobban át nem érezte ezen szavaknak jelentőségét, mint épen űk, kik épen azért vannak ott, mert nem szentül, de bűnösen éltek, akiket nemesak Isten mindenlőtő szeme, hanem a vilá-gnak gyarló és a bűnt eléggé mérlegelni nem tudó szeme is nagy bűnösöknek ítelt. űk, akik

kők! Egy krajcáros szegedi újság a „Friss Hi-rek“ igen szimpatikus hangon vezércikkézik a leendő nagygyűlésről s külön cikkben készíti a publikumát: jönnek a püspökök. Szerkesztője úgy hallottam „indifferens“ ember (a legterjed-tebb vallásfelekezeti) — szabad örái-ban pedig szabadkőmíves.

Egy szóval tehát itt divat lett katólikus-nak lenni, illetőleg velünk rokonszenvezni. Az utcán egy rohanó bürger végig gázol a tyúksze-meiuken, azután megfordul s bocsánatkérés-kép-en elküldi magát: éljen a nátytyilész!

Ez a nagygyűlés hangulata. Hanem hat: jönnek a püspökök. A peron tele van hivatalos és nem hivatalos emberekkel. A temesvári vonatról leszáll Csernoch püspök, a tömege végig zúg: éljen, mindenki nekifeszíti vállat a szomszédjának — s én nem látok, nem hallok semmit; felcsodort az áradat. A tömeg ott hullámozott föl s alá, várta türelemmel a pésti vonatot, végre megérkezett az is: az óvá-ció s a — szorongás újra kezdődik. Két talpig aranyos városi hajdu alig tud utat csinálni a püspököknek, ép a csanádi, pécsi, roznói püs-pököknek. Minden szem Proháskzát keresi; nincs itt, nem jött, — no majd reggel. S meg-indulnak a fogadók és vendégek, — a fényes fogatokat még egyszer körülállják s éljenezve, kalaplengetve engedik át maguk közt. Azután jut eszükbe: hiszen még be kell menni a vá-roshoz. Lett sürgős-forgás, táskákkal, esernyök-kel, kalapskatulyakkal honuk alatt, szaladgáltak, kiabáltak; konflis — egylovas, kétlovas, tizen-nyolcas, tizes és végre is a tömördek bérkocsi nem volt elég. Kétszer-háromszor fordultak.

7 óra. A peron megtisztult, senkit sem várnak már, — a nagygyűlés hangulatát egy-bütt kell keresnünk: a vendéglőben.

A kath. kör vendéglője zsufolva. Jobbára papok, — vannak katonák, civilek, hölgyek.

Kérdezem a pincért — mindig így van ez! — Dehogy krásson — csak most a gyűlés mian!

Ez is egy kath. nyomorúság, — ezt egyéb-iránt másra hagyom.

Az bizonyos, hogy alaposan nyúzzák az embert.

talán nem voltak igazságosak, most a B. Szűz Anyához az „igazság tükréhez“ folyamodnak, hogy ű, ki a bűnösök oltalmazója és a szomorúaknak vigasztalója is egyszermind, könyörög-jön éretűnk. Istenem, mily jól eshetik a léleknek, — mely érzi nagy rovásait — ha tudja, hogy van valaki, aki őt oltalmába veszi. Ezt éretűnk azok a fegyencek is és azért énekeltek oly meg-hatóan! Bűnösök oltalma, könyörögj éretűnk!

Még egyszer-utóljára felhangzott ircularó mért esdeklő szavuk is, még egyszer ismételték: Uram irgalmazz nekünk és én is velük együtt mon-dottam Uram irgalmazz — irgalmazz nekik!

A pap ezután az Oltáriszentséggel áldást adott reájuk; és e pillanatban, midőn a szent-ségi Jézus előtt leborulva térdeltek, úgy kép-zeltem őket, mint egykor a bűnbánó Magdolná-t, ki Urának lábainál térdelve irgalmat s bocsána-tot kért csak bűneiért. S úgy éreztem, mintha az a szentségi Jézus nekik is azt mondotta volna: megbocsájtatnak sok bűneik, mivel na-gyon szeretnek Engem!

**Aki oly újságokat vagy más irato-
kat olvas, melyeket vallásellenes em-
berek írnak, saját lelkén követ el
öngyilkosságot.**

Stolz Albán.

A vendéglő publikuma is mindig változik. Egy asztalka mellől végig nézhettük az orszá-g nevesebb embereit, részben. Egy sarok aszta-lnál Kincs István, egy nagybőv papi társaságban Kánter Károly; valahonnan előtoppan Haller; a népszerű emberkét asztaltól-asztalhoz kapják. Egyik asztaltól szétzén: „Erdélyt is képviseli egy kicsiny erős csapat!“

— Nem kicsiny az bizony, sőt Erdély ugyan-csak kitett magáért!

Mégis felhangzik egy helyt a panaszi: a mi nagy papjaink nem jöttek el! Csupán az alsó papság, káplánok és két teológus! De hiszen még — talán!

A kath. körben van a rendező bizottság. Bumulatos munkát vezet. Egész éjjel fenn vannak; a rendezők: papnövényedek, jogászok, ügyvédek, tanárok, — majd itt, majd ott van-nak célszerűen, megoszva. Már az állomásnál karonfogják az embert és — rendezik.

Hanem most igazán elpíhentek a nagygyű-lés első fecskéi. Hiszen egy óriási nap előtt ál-lunk, és 1/212. Szeged csendesedik, csak a ren-dező bizottság virraszt és dolgozik tüzzel.

A nevelés.

Írta: **Szentléleki (Dressler) Ferenc.**

Ha jól emlékszem, egy éve lesz annak, hogy a rendőrség életbe léptette a gyermek-bíróasztalt. Gyermekbíróasztalt? Hát ilyen is létezik? — Kérdik az öregek, akik erről a legújabb in-tezményről a régi jó világban, a régi jó időben még nem is hallottak; nem hallottak, mert erre az intézményre akkor azt hiszem nem is volt szükség. Tehát ma már nemesak a felnőtt bü-nösök, megörözött gonosztevők, hanem a bűn útjára tért gyermekek felett is itélkeznek. Gy-a-korolják az itélkezés jogát! Nyíre haladtunk, nyíre jutott a mai társadalom! Elzúllott, rossz útra tért gyermekek! Összecsapja az ember a kezét, eláll a lélekzete, szóhoz jutni is alig tud, valahányszor arról értesül, arról olvas a lapok-ban, hogy ez és ez a gyermek lopott, rabló-banda szerepre vállalkozott, sőt ami a legmeg-rettentőbb, gyilolni is képes volt.

Álljunk meg egy kissé és tegyük tanul-mánytárgyává, mi okozza a gyermekek sülye-dését, a sárba, a mocsárba, a piszkosba jutá-sát? A rossz, a hibás nevelés! Ma nem úgy nevelik a gyermeket, mint régen, mint azelőtt. Itt vannak legelső sorban a szegény néposztály, a munkásság gyermekei. Tisztelet a kivételnek, hanem ma ezek a társadalmi rétegbe tartozók modern szellemben nevelik gyermekeiket, úgy-nevezett szabadgondolkodás szellemében.

Ma a gyermek szívéből hiányzik a hit, a hazaszeretet. Ma a szülő, az apa vagy az anya, a hit, az Isten, a Szűz Mária iránti szeretet és tisztelet palántái helyett a vallástalanság, a hit-telenség, az istentagadás magvát hinti a gyer-mek lelkébe, szívébe. Hazaszeretetről meg alig lehet szó. Az a hazád, ahol kényeret adnak s nem az, ahol született, mert az nem ad neked kényeret, az csak éhezhet, nyomorogtat, — így szólnak némelyek a gyermeknek, ezzel telítik meg az ártatlan gyermek fejét, aki gondolkozik é szavak értelme fölött s végeredményképpen a rossz tanítás híve lesz.

Ma a gyermek többet tud, mint a meglett ember! Többet tud — a rosszból! Jót hogy tudhatna, mikor jóra nem tanították, jót sosem hallott életében s még csak a szüleitől sem!

Keresztény szülők! Apák, anyák! Töletek függ a jövő társadalom, a ti kezetekben van a jövő nemzedék letéve. Töletek függ, hogy a jövő nemzedék minő irányt kövessen, a jó-e, vagy a rossz zászlaját lobogtassa-e, az Isten

vagy a sátn gyermeke legyen? Töletek függ, éppen ezért neveljétek gyermekeiteket úgy, amint a ti apátok nevelt titeket: hitben, vallá sságban, hazaszeretben, felebarát iránti tiszteletben és szeretetben. Mert ha ezt teszitek, így nevelitek gyermekeiteket, úgy legyetek meggyőződve, szegényt nem fogtok vallani, hanem ellenkezőleg, büszke lesz a társadalom reátok és magzataitokra, büszke lesz a nemzet rátok, hogy gyermekeiteket jól neveltétek.

Jó fának csak jó gyümölcsejei lehetnek.

Gyermekeinket részesítsük jó nevelésben!

A paphiányról.

„Messis multa, — operarii pauci!“

Igy fog Erdélyben a katolicizmus megerősödni és a hitek száma így fog szaporodni.

Éppen ezért szükséges a szegényes papi dotációk emelése, gyarapítása a Fogarassy-alapítványból. Az új congrua törvény alapján egésszéssék ki minden lelkész fizetés 1600 koronáig; — s mivel ez manapság kevés a papi álláshoz mért megelőzésre, azért is alkalmas kertet, földet, szántót, erdőt, szőlőt vagy legalább legelőt vegyennek még minden ily szűk ellátású plébániák számára. Pl. 200.000 koronát szakítanának erre a célra, ez viselné a vétel költségeit, aztán 20—25 év alatt kamat nélküli visszafizetnék a haszon élvezői a befektetést. Így az alap sem csontkittatnék, a plébániák is javulnának.

Sürgetőn kell időről-időre a kepe és más járulékok megváltásait is; ne keserítse ez sem a népet, sem a pap életét, meg kenyerét. Annai ígret után Apponyi gróf megvalósíthatna volna; de ha már nem tette, az új kormánynál is kell sürgőt. Folyanak a tervezetek és előtanulmányok... csak sürgőt kell hát, hogy el ne aludjon a dolog...

Új plébániákat is kell szervezni, ahol csak kívánják és ahol csak szükséges, nehogy a pásztor nélküli juhok elszéledjenek és lelki táplálékot ne nyerjenek. Ahol 4—500 hívó van, vagy a papot közel nem érhetik, oda papot kell adni, hogy megmentünk a katolicizmust is, sok helyen a magyarságot is. Sem a románság, sem a tévhit nem terjedt volna így Erdélyben, ha lelkes magyar papok és magyar iskolák lettek volna.

Modern, tágas papnöveldekre is égető szükség van, hogy évről-évre 20—25 kisapost fölvegyenek és 15—20 ordináltassék évről-évre. A papnövelde dotációját kell tehát emelni, annak szállót és kertet berendezni, sőt a tanári állásokat is jobban kell dotálni, hogy örömmel dolgozzék mindenki és ne iparkodjék tovább. A spirituálist pedig föl kell menteni minden más dologtól, hogy egyesek lekületet tanulmányozhassa és a papnöveldeből kilépettnek is három évig még vezethesse, ami szintén nagy feladat volna...

Arra is több gondot kell ezután fordítani, hogy több papnövények jelentkeznek. Évegre a nagysebén árva házat és még pár gimnáziumi konviktuust megelőző a jezsuitákra kell bízni, hogy azok az árva és elhagyott fiúkból minél nagyobb számú papot neveljenek. Sőt 1—2 gimnáziumot is át kellene adni a jezsuitáknak, másokat a piaristáknak, hogy a nyári paptanárra ne legyen szükség, és a képzett papokat másfelé lehessen jobban alkalmazni... Brassót és Údvarhelyt lehetne talán elsősorban a jezsuitákra bízni, hol máig él emléküik és buzgó működésük sikerei máig fennmaradtak!

Emellett a Lazaristákra és Dominikánusokra is szükség volna, hogy missziók tartása által támogassák a papságot és fokozzák a hitéletet. Igaz ugyan, hogy ezt világi papok is tehetnék; de hát el van foglalva kiki saját hűvel, saját plébániájával s így a missziók terén oly üdvösen nem munkálkodhatnak, mint azok, kik egész életüket ennek szentelik. De viszont kikötötték, hogy évről-évre bejárjanak legalább 1—2 decanatus és elsősorban itt tartanak missziókat...

Messis multa, operarii pauci, mondotta az isteni Üdvözítő! Elmondhatjuk ezt Erdélyben is! Így azután elszélednek a juhok, akik nem annyira egyetem után sohajtoznak, mint itt is, ott is, lelkipásztort kértnek és missziókat szomjuhoznanak. Erre fordítsák tehát első sorban a Fogarassy alapítványt; ezzel az egész egyházmegyének hitéletét felfrissítik, míg a katolikus conviktusokkal a tanuló ifjúságot úgy is bőven szolgálják, a kolozsvári egyetem pedig eléggé kielégíti manapság Erdélynek tanulmányos igényeit.

Azt írja a Tageblatt, hogy manapság tudományosan kiképzett főkre, a Jézus szellemében kizárólag papi hivatásuk s a lelkek üdvé iránt lelkesülő papi jellemekre van szükség, akik aztán feladatuknak éljenek, ne pedig prózai s anyagi küzdésben felemésszék magukat!

Legyünk hát rajta mi is, hogy minél tehetségesebb és képzetesebb papnövényeink legyenek mindenkor kellő számmal; — hogy ezek a papnövelde intézetben jól érezzék magukat, aztán minél alaposabb kiképzést is nyerjenek; — később pedig a lelkipásztorkodás terén papjaink anyagi gondoktól menten kizárólag hivatásuknak élhessenek!

Faxit Deus!

K—i.

Népszövetség.

Fötisztelendő Szerkesztő Úr!

Örömmel jelentem Fötisztelendő Szerkesztő úrnak, hogy nem eredménytelenül került plébániám 144 társával b. lapjának „Egy kicsi statisztika” című rovatába, mint a kath. népszövetségi mozgalnak Cuncetora, mert — hála az isteni kegyelemnek — a f. hó 22-én (vasárnap) d. u. 3 órakor az iskolában tartott értekezleten sikerült egyelőre 50 tagot toboroznom a kath. népszövetség táborába.

Ezen értekezleten ismertetvén egyházunk és hazánk három szervezett ellenségét (zsidóság, szabadkőművesség és szociáldemokrácia), kimutattam, hogy most a kath. népszövetségi szervezetre ezekkel szemben égető szükség van és tovább késedelmeskedni nem lehet, ha Franciaország sorsára jutni nem akarunk. Azért a kinek van tevékeny kath. hite, lépjen be a nagy kath. táborba és mutassa meg az által, hogy egyházáért és hazájáért áldozatot is tud hozni. De ne ijedjenek meg az „áldozat” szótól, mert nekünk alig 1/10-ed részét, vagyis évi csekély 1 koronát kell áldoznunk férfias és becsületes összetartásunkon kívül legszentebb ügyeinkért, melyeknek rombolására évi 20 koronát sajtolnak ki lelketlen és hazátlan népvézerek épen a legszegényebb néposztály, a munkásosztály szűk zsebéből.

Végül felmutattam b. lapját és abból felolvastam főleg a vármegyénkben szervezkedett hitközségeket és azok után hitközségem nevét is mint olyant, hol még egyetlen népszövetségi

tag sines. Mikor azt felolvastam, az értekezlet kitörő, férfias lelkesedéssel kiáltotta: „nem, haj, ha eddig nem volt, ezután lesz itt!”

Erre felkértem, hogy lépjenek elő, a kik tagok akarnak lenni és a tehetősebbek közül azonnal 50 en feliratkoztak, kiket a központi irodával kijelenttem, hogy részökre a felvételi okmányt és a „Kath. Népszövetség” című havi füzet eddigi számaikat mint tagilletményt elküldje.

Végül csekélységet helyi igazgatónak megválasztván, felkértem, hogy a központból egy agitátort kérve, szeptember hó valamelyik vasárnapján egy tágabb körű nyilvános gyűlést is tartassak, hogy a még be nem lépett hívek is a népszövetség sz. ügyének hamarosan megnyerhető legyennek. Készségesen megígértem, hogy ezen lelkekből fakadó óhajításuknak eleget fogok tenni.

Ime így nyitotta fel a statisztika hűvéim szemét! Ezért a kis eredményért legmélyebb alázattal és köszönettel adozom és úgy a kicsi statisztikára, mint annak kiadvítására Istennek minél bőségesebb áldását kívánva, kiváló tisztelettel vagyok Fötisztelendő Szerkesztő úrnak

Oroszhegyen, 1909. augusztus 25.

legkisebb szolgáló:

Kiss András,
plébános.

A gyermekbálók.

Manapság rendkívül nagy mérveket kezdenek ölteni a gyermekbálók. Sokszor olvashatjuk az érdeklődők a több pontot tartalmazó különféle meghívókból: „Gyermekegyesület és tánc-kivilágos virradtig.” Igazán elszorul az ember szíve eme felhívások olvasásakor; épen azért helyhatalomnak tartom e lap hasábjain egy kis kompilációval lejni meg kath. tanítóinkat a gyermekbálóról.

Miben állanak a gyermekbálók?

Életképesek-e elvileg; hát gyakorlatilag?

Módosítva fentartandók-e, vagy kiküszöbölendők?

A gyermekbálók ama társas összejövetelek, a melyekben a gyermekek szülei vagy tanítóik helybenhagyása folytán és ugyanezek felügyelete alatt kedveltségüknek, életörömeztüknek táncban adnak kifejezést. Tehát a gyermekbálókhoz — eltekintve az anyagi kellekektől, a szülői és tanítói beleegyezéstől — feltétlenül szükséges még a szülői vagy tanítói okos felügyelet.

A gyermekbálók existenciája két tényezőtől függ, elvileg: a helyes, okos és igen éber felügyeletől és a gyermekeknek azokra való hajlamától és kedvtől; ez utóbbi egy gyermek részéről sem hiányzik, ha csak van a gyermekben egy kis életkedv; az előbbi követelmény is faktum.

Tehát elvileg életképesek a gyermekbálók; hanem nézzük csak a dolgot a kivételben, nézzük a gyakorlati életben pedagógiai szempontból.

A gyakorlati életben pedagógiai szempontból akkor életképesek a gyermekbálók, ha ezek a gyerekekre nézve nem károsak testileg és lelkileg nem sülyesztők.

Testileg nem károsak, ha az egészségnek ninesenek ártalmára. De így van-e ez? Vizsgáljuk közelebbről a dolgot. Elsősorban a leánygyerekekre vonatkozólag álljanak itt Lubrich Ágoston sorai: „Mikor a zene megszólal, örömkönyök ülnék az anyák zsemeiben, s az ostoba apák arcán nyájias mosoly látszik, mintegy jelentve, hogy kedves leánykáinknak sokat fognak engedni. A leánykák szíve sebesebben kezd

dobogni s a vér maris forrongásnak indul. Kezdetben szelel, lassú lépéseket látván, azt gondolhatnók, hogy az illemes és mértékletes mozgás csak hasznára lehet a kicsinyeknek mind testileg, mind lelkileg. De családunk nem sokáig tart; sokszor maguk az anyák és apák adnak jelt a szilajság kitörésére, keringők, vágatók, a leggyöngébb leánykák, kik a sorvadás jeleit hordják bágyadt arcukon, örjögő lejtésekre ragadtatnak. Rajta! kiált az apa, mulasztatok gyermekek! Hadd tombolják ki magukat, mondja a szomszédjának; csak így ér a tánc valami, mi sem voltunk jobbakk. Majd ráérnek még búsulni.

A jó táncosnók, főleg ha szépen öltöznek, s külilem szerint neveltek, kézzel-kézre adhatnak: s míg a fiú kipihenheti magát, a leányka egyre járja a táncot, hogy ne mondjuk a boldogját annyira, hogy lélegzetet veszti, arca lángol, mintha a legingerlőbb italok forrnának a verében, keze, lába reszket, egész teste izgalomban van. Vegyük hozzá, hogy még holmi gyomorrontó nyálkáságot és fagyallatot esznek, kávét s ha hozzáférnek hideg vizet is isznak, hűköznek; s teljes alakjában látjuk a táncórt. Hátha meg azt fontoljuk meg, hogy a gyöngéd testet ide s tova hánýó, a vért forrongásba, az aggyelót szédelésbe hozó eme tombolás, melyet a gyermekek örömmámorekban és a zagyva zajban nem is vesznek észre, közönségesen délután 6 óráról éjfélig, sőt, ha a szülőknek kedvűk kerelkedik, virradtig is tart; akkor szörnyűkódnunk kell a szülők könnyelműségén vagy oktalanságán, mely az ártatlan csemetéket ily romboló viharok dobja áldozatul. A vér ily huzamos forrongásának előbb utóbb szomorú következményeknek kell lennie. Láttunk lánykákat, kiknek veleje a bál után több napig is folytonos, nem mondjuk lázban, hanem lazongásban vala, míg végre bágyadt, hervatag szín telepedett arcukra. Ki mondhatja ezt művészetnek? A rombolás remekelésének igen.

Másodszor a fiukra nézve szintén Lubrich-kal felelek:

„A fiúk együtt járják a leánykakkal s így a szomorú következmények rájuk nézve is ugyanazok, csak hogy ezek a nagyobb szabadság, a pajkosság, a hidegre való szaladgálás és merészebb vizitás és az ez alkalomra megengedett poharazás által még veszedelmesebbékké lesznek. Ha a fiúk valamelyike felig-meddig, sőt olykor olykor egészen is megittasodik: azt a szülők megmosolyogják, semmibe sem veszik. A lakoma a kis dözsölők rikácsoló népdalával, sőt, hogy a szomorú gúnypép még jobban ki-tűnjék, a himnusz megszeplősítésével végződik. melybe a szülők és nevelők mormogása is vegyül. Ki csak kissé észleli is meg a test fejlődésének feltételeit, az nem tekinthet fájdalom és bosszankodás nélkül ezen kimenthetetlen vétségére.“

Tehát testileg, bárhogyan is vesszük a dolgot kimondhatatlan károkat okozhatnak a gyermekbálók a gyermekek fizikumában és rendszeresen okoznak is, mert ezt már a gyermekbálók természetébe hozza magával.

Lelkileg nem súlyosították, nem rontók a gyermekbálók, a) ha a gyermeket józanságra tanítják. De így van-e az életben? Lássuk csak a dolgot közelebbről.

Többféle józanság van. Józannak nevezzük azt az embert, aki nem részeg; józannak azt is, ki a középutat megtalálva, mindig előre megfontolja, mit akar tenni. A józanság tehát ezen utóbbi sorok szerint nem más, mint a tettek okosságán alapuló folytonossága; erre a józanságra, melyre különösen a mai két szélsőségre — túlkömlőságra és túlélésre —

törekvő világnak nagy szüksége van, kellene már picit korábban nevelni az emberi csemetéket. De ez történet-e a gyermekbálók? Ép az ellenkező! Nézzük csak Lubrich Ágostal a bála való előkészületét és mindenmel tisztábban leszünk, anélkül, hogy további fölvilágosításra szükségünk lenne.

„Már maga az eszme is, mondja Lubrich, rontólag hat a gyermekekre. Mihelyt megtudják, hogy táncmulatság lesz, vége a tanító és tanító minden igyekezetének; a gyermekek esze már hetekkel azelőtt a bála van irányozva; figyelemről, szorgalomról szó se lehet többé. Beszélhetsz nekik, intheted őket, az mind elhangzik. Így van a bál után is. Ha már közeledik az ünnep, akkor éppen semmi hasznukat sem lehet venni; ingerlékenységük fokozódik, s tülesapongó örömiük nem ismer határt. Ami először a lánykát illeti, annak a képzelete a bál előtt egészen elmerül a tetszelgésbe, húságba, esze a szép öltözetben s a táncban kivivandó győzelmen csapong. A szülők oktalansága ilyenkor szintén nem ismer határt. A tetszvágyat, húságot, kevélységet, ha azok ekkor szunynyadtak volna, ők maguk ébresztik fel az ártatlan lélekben: fölcicomázák a leánykát a legújabb szabású foszlányokkal, miközben azt mondogatják: a mi leányunk szebb lesz, mint N. N. leányai, s utasításokat adnak neki, hogyan szegélyezzen. A fölbokrétazott tündérkirálynőt magasztalással halmozza el a cseléség, atyafiság s maguk a szülők is.“

Es azt kérdem én: józanság-e ez? Aligha!

b) Ha a gyermeket úgy önmagával, mint társaival szemben tisztességtudásra és az illem szeretetére vezérik.

Minden tisztességtudásnak és illemszeretetnek forrása maga az emberi méltóság, amennyire tisztában van az emberi önméltóságával, annyira ápolja és fejleszti önmagában a tisztesség és illem gyakorlását. Más a felnőtt és más a gyermek felfogása s gondolkodása; a felnőtt már képes magántanulmányozás, tapasztalat útján határozott elveken alapuló tisztességtudást és illemtet szerezni, képes felgönni az örök Alkotótól neki ajándékozott méltóságot, de a gyermek mindezekre vagy csak nagyon kezdetlegesen, homályosan, vagy sehogysem reflektál, s így a gyermekbál számára csak éles borotva lehet, melyel — mivel kezelni nem tudja — üte-rét metszi el és oly laxicumot szív magába az illem és tisztesség világában, amely lassan, de biztosan viszi őt a Seilla és Karibdisz tántogó örvényeibe.

Tehát a gyermekbálokban bizony legalább is felteni van okunk a gyermek illem és tisztességérzetét. Bátoran kimondhatjuk, hogy a gyermekbálókban tisztesség és illem felretétele nagyon elősegíti és gyorsítja a korai élvezést és ezzel kapcsolatban a korai érettséget.

A két neműek szabadabb társalgódása nem szállította-e alá az illemtet, tisztetlet és figyelmet? A férfinem első és a nőnem legnemesebb gyümölcsei mily károkat szenvedtek már.“ (Herder.)

A korai érettség káros voltát állítsák elénk Lubrichnak következő szavai: „Említhetnők... hogy a korán élvező gyermek mindig szabadabb akar lenni: a gyermekek már unalmas neki s már a felnőttek élvezeteire vágyik; így lesz belőle nyomorék testben, nyomorék lélekben, ki a világot már megunta, mikor élnie kellene, kinek e miatt senki sem veszi hasznát. Innét van ama tünemény, hogy fiatal embereink már nem is kíváncsiak bálókba, vagy ha valami érdekből elmennek is, nem táncolnak, a hölgyeket nem mulattatják, hanem érletlen gyerkőcökre hagyják őket. Azelőtt a 25—30 éves emberek voltak a

bál hősei; most gyerkőcök viszik a szerepet. A gyermekbálók szomorú példája mindennapi s az oktan szülők még sem okulnak. De mikép is okulhatnak, hiszen a tanító és igazgató urak nyomják azokra a helyeslés bélyegét, midőn azokat becses jelenlétökkel megtisztelik, a kicsinyek közé keverednek és maguk is járják — a boldogját. Ilyenkor valamint a nekihevült szülők nem egy sikamlós szót eszúztatnak ki számukra s nem éppen épülésre méltó mozdulatokat tesznek, melyeket a gyermek szeme, füle nagyon észrevesz, úgy a tanferfiak egyike, másika sem képes mindig uralkodni magán s tisztán megőrizni dicsfényét.“

c) Ha erkölcsös észre és életre oktatják a gyermekeket.

Es vajon megteszi-e, nézzük csak? Az erkölcsös észre az életre való oktatás legelső alapelvei közé tartozik a különmemű gyermekeknek érintkezésének fontos szabályozása és örszemekkel való kísérése. De hát ez életünkben megtörténik-e kellőleg?

Itt csakugyan helyén lesz sokszor citált auktorunk érvelése.

„Máskor gondunk van rá, hogy a különmemű gyermek érintkezését örszemmel kísérjük; a bálban a fiú majdnem átlátszó öltönyben látja a leánykát, magához szorítja s órákon lejt vele forrongó állapotokban. Azt hiszik, a gyermeknek még semmi fogalma sincs a nemi különbségről. Úgy kellene lennie, hogy ne volna, de fájdalom, amily oktalanságokat tesznek a szülők a gyermekbálókban, épen úgy járnak el mostan is: sem szavakra, sem tettekre nem figyelnek; a „magno puero debetur reverentia“ (az idősebbeket illeti a jó példaadás) nálak ismeretlen, s a gyermek 9—10. éves korában csak tud oly dolgokról, melyet nem kellene tudni. Csak észleljétek, micsoda éretlenséget szegélyeznek, mennyi üres szót fecsegnek össze a kicsinyek, hogyan teszik egymásnak a szepet s nem fogják azt ártatlan gyermeki mulatságnak tartani. Csak egy legyen a fiúk között, kinek szeme nyílabb s bizonyos, hogy egy vagy két bál elegendő az erkölcsi gyom elterjesztésére. De ha mind ártatlan volna is a gyermek, még akkor sem lehetünk biztosak a veszély ellen; mert nem egy esetet tudunk, mikor a kicsinyek között szerelmi regények szövédték, melyek különösen a leánykákra nézve veszélyeseké lettek. Ha a szülők megtudják, ártatlan gyermekedésnek mondják. Halgassátok csak, mily édes, mily kötelező nyilatkozatokat tudnak egymásnak tenni, hogy udvarolnak; s ha ismeritek az indulatok és ösztönök fejlődési menetét, bizony gondolatokba merültek.“

Égész öszintén kiálthatunk fel tehát mi is Niemayerrel: „Ki számlálhatná meg az áldozatokat, melyeket a tánc a szülők szemeláttára kiván.“ Régióta remélték a nevelők, hogy majd okosabb alakot öltenek a gyermekbálók és a tánc; de fájdalom a remény most is csak remény; s a tánc és gyermekbálók sehogysem akarnak a torna egyik ágává azonulni, hanem megmaradnak kéjleg, szédelő körökben. Okos szülő óvni fogja gyermekét a mostani örjögő táncmulatságtól, lehető legkevesebbre szorítván az azokban való részvételt.

Általában tehát kimondom: a gyermekbálók, mint ilyenek, törlemlők; és helyettük az ütenyre való ugrálás, a táncjáték, mint tornagyakorlatok hozandók be.

Közleményemet Schwarz szavai fejezik be:

„Az ütenyre való ugrálás, vagyis a táncjáték jelentőségél bir a test képzésére s annak a szellem uralma alá való szoktatására nézve, s a kis gyermekek iskoláiban ápolandó is; de a

gyermekbálok s a francia divatnak hasonló kinövési csak érzéki élvezet szempontjából védhetők; minden komolyan gondolkozó, kinek a természetstílus életéről fogalma van, tudja, mit kell azokról tartania.

Tehát a gyermekbálok gyakorlatilag, pedagógiai szempontból nem életképesek, törlendők és helyettük az ütenyre való ugrálás, vagyis a táncjáték hozandó be.

Scintilla.

HIREK.

— **Bérmálás.** Püspök urunk az őszön, szeptember hó 23-tól október hó 13-ig terjedő időben fogja a bérmálás szentségét kiszolgáltatni, az erzsébetvárosi és a szefenogarasí föesperességekhez tartozó plébániákon. Részletes programot lapunk egyik közelebbi számban fogunk hozni.

— **Veni Sancte.** Intézeteinkben folyó hó 8-án lesz az ünnepélyes Veni Sancte.

— **Távozó katonák.** A várban állomásozó 31-ik eszáz. és kir. gyalogezred és a gépfegyver-osztály katonái, aug. 27-én reggel 5 órakor indultak el a hadtestgyakorlatokra. Első állomásuk Balázsfalva volt. A nagy gyakorlatokat szeptember 16-án fejezik be és 17-én visszaternek állomáshelyükre.

— **Felhívás a „Magyar Nemzet Páduai Szent Antal Temploma” javára leendő adakozásra.** Katolikus Hittársak! Minden nemzet emelt már templomot páduai szent Antal tiszteletére, csak nálunk, a katolikus Magyarország fővárosban, hol annyi a szegény ember, nincs a szegények atyjának méltó hajléka. Egyesületünk ezen hiány pótlására törekszik. Kegyesen támogatnak ezen szándékunkban úgy a magas egyházi, mint világi hatóságok, gyűjtésünk engedélyezésével és ajánlásával. A nagyméltóságú magyar királyi belügyminiszter úr 134.626/1908. szám alatt kelt rendeletével a gyűjtést az egész ország engedélyezte. A székesfővárosi hatósága is kijelölte már a templom helyét egyesületünk kérésére a Budapest VII. kerületéhez tartozó Zuglóban, a történelmi nevezetességű Rákosmezőn. Bizalommal fordulunk hazánk katolikus polgáraitól, egyházi és világi hatóságaitól, intézeteitől, hivatalaitól és testületeitől azon kérésünkkel, hogy fillereikkel járuljanak hozzá szintén a szent célhoz. Adakozzanak Isten dicsőségére, abból, amit Isten adott. Építsük fel mi is hazánk fővárosában páduai szent Antal templomát, járuljon hozzá hazánk minden katolikus polgára, hogy az joggal a „Magyar Nemzet Páduai Szent Antal Temploma” legyen. A legcsekélyebb adományt sem vetjük meg. Váltsa meg részét mindenki tehetsége szerint bármilyen csekély adományával e felség munkából s adjon egy-egy téglára vagy homokszemre valót a „Magyar Nemzet Páduai Szent Antal Temploma”-hoz. — Megható lesz az eredmény, ha a szegények atyjának templomát így szegény módra, téglánként fogjuk összehordani. A szíves adományokat a mellékelt postatakarékpénztári lapon a „Páduai Szent Antalról Nevezett Zuglói Kápolnaegyesület” címére (Budapest-Zugló) kérjük beküldeni. A Mindenhatónak bő áldását kérve szent ügyünk pártolóira, vagyunk Budapest, 1909. június hó 5-én a „Páduai Szent Antalról Zuglói Kápolnaegyesület” nevében: mély tisztelettel **D r e g e l y D e z ó, székesfővárosi polg. isk. tanár egyesületi titkár.** **E m b e r K á r o l y, a Nagy Szent Gergely lovagrend parancsnoka, székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag, egyesületi elnök.** **O r o s z A n t a l, m. kir. posta- és távirat-főtiszt, egyesületi pénztáros.**

— **Szomorú adatok** Torontálmegyében egy tizezer holdas nagy birtokot idegen konzorcium készült megvenni. Az erdélyi hazarészen is egyre-másra olvassuk az adatokat, hogy a nemzetiségi bankok nagy erőt fejtenek ki a magyar birtokok megszerzésében. Teleki Sámuel gr. eladóvá tett alsórákosi birtokait csak egy hazafiás és erélyes közgazgatási tisztviselő akciója mentette meg a magyarságnak. Köhalom városa, melyben egy évtizeddel ezelőtt a magyar tisztviselői kar mellett a szászok voltak a helyzet urai, ma már az egész vonalon az oláhság dominál. Ugyanott egy vendéglőért, melynek becsértéke legjobb esetben 50 ezer korona, a gör. kath. egyház 80 ezer koronát fizet. A Zichy-család is eladóvá tette Olt-Bogáth, Madéfalva és Dalk községek határában levő birtokait; lehetetlen volt versenyre kelni azokkal az összegekkel, melyeket az oláh vevők ígértek. Nagyküküllő Hévíz községében, mely eddig tisztá magyar volt, a szomszéd községek oláh lakói óriási árat fizetnek minden talpalatnyi földért. Megvettek a Haller-család birtokait is, eladta Beldi László 540.000 koronáért. Mindent megvesznek, ami csak eladásra kerül. Magyar ifjak, nagy nevek örököséi, csak mulassatok, dözsöljete! Apátok birtoka után eltűnik nevetek, nyelvetek, megszűnik a magyar műveltség s rövid idő múlva felhangzik majd az ösök vérell szerzett és vérell áztatott birtokán, a móc vidén furulyaszózata.

— **Botránys helyzet.** Már-már elviselhetlen az állapot, hogy Gyulafehérvár sz. kir. város főterén, a legforgalmasabb helyen. átellenben az irgalmas nővérek vezetése alatt álló elemi és polgári iskolával és a város leglátogatottabb templomával, korlátlan italmérésrel felruházott pálinkás butik éktelekedik, hol naponkint, de kiváltképpen vásár- és ünnepnapokon a legdurvább jelenetek játszódnak le. Ékteleken káromkodás, vad, szilaj nóták, véres verekedések, undorító kiszólások teszik lehetetlenné az arra való járást. Mégis csak elszomorító dolog, hogy e barbár és állatias viselkedést a modern nyugati kultúra nem tudja megszüntetni s a városi tanács nem tudja oda telepíteni e butikot, a hova való: a szemet közé. Sokáig visszafójtottuk magunkban e keserűséget, mert hittük, hogy az intéző körök maguktól is megmozdulnak s városunk tisztessége érdekében is eltávolítják az alkoholizmus barlangját a város főteréről, de mivel ez évek hosszú sora óta nem történt meg, e helyen hívjuk fel a jóízű közönség és a hatóságok figyelmét a bajgyökeres kiirtására.

— **Kath. népszövetségi értekezlet.** Bálint Lajos felesiki föesperes azon alkalomból, hogy szeptember első vasárnapján népszövetségi agitációs nap lesz, kerülete agitátorait múlt hó 26-án délután Csikszerezdába értekezletre hívta össze a teendők megbeszélésére végett. Jelen voltak: elnöklő föesperes, Kovács Mihály szépvisi, Dr. Kászonyi Alajos karcfalvi, Fekete Imre rákosi, Márkos Endre taplocai, Körödy Mihály csikszentmiklósi plébánosok, Kovács András képezdei hittanár, András József szeredai káplán Zsögön Zoltán képezdei tanár és Orbán János gyógyszerész, kik egyértelműleg abban állapodtak meg, hogy szeptember 29-én délután Csikszerezdába központi szónokokkal monstre felvonulást tartanak, oly formán, hogy a községekben is a papság minél több embert összetoberoz a szeredai gyűlésre. Célja ennek: a csikszeredai intelligencia és a főtisztviselők megnyerése a szövetség részére. A gyűlés megtartására Rakovszkyt, Nagy Emil és Haller Istvánt fogják lekérni. A felesiki községekben — tekintettel a szeptemberi munkaidőre — október vasárnapjai lesznek az agitációs napok, melyekre

lehetőleg a világi férfiak közül kérnek fel szónokokat.

— **A homoródalmási róm. kath. templom megáldása.** Ritka szép eseménynek volt tanúja a homoródvédeki nép 1909. augusztus 22-én, midőn a már évek óta gyűjtött anyag és pénzből felépült, régen várt templomukat Gróf Mikes János székeludvarhelyi föesperes plébános megáldotta, gyönyörű, szívhez szóló szent beszéddel megnyitotta kapuit, hogy ezentul azon lelkek, kik elfáradnak a munkában, segédelmet, kik betegek gyógyulást és kik elhagyottak támogatást találjanak. Ezen kegyelem emlékezetes lesz sok-sok ideig mindnyájunk szívében. Halás szívvel gondolkon mindig Kegyes Főpásztorunkra, Gróf Majláth G. Károly erdélyi püspök urunkra, ki bőkezű kegyes adományával erre a kegyelemre segített. S mindenki emléke örökre szívünkbe van zárva, kik valaha anyagi vagy szellemi uton ezen templom felépítését előmozdították. Adja a jó Isten, hogy jövöre is legyen ily nagy érdeklődés, hogy más nagy templomokat is segítsenek a jó lelkek, és így az Úr Jézus dicsőségét hirdethessék.

— **A király orgonája.** A király, negyvenéves koronázási jubileuma alkalmából, új orgonát ajándékozott a budavári koronázó Mátyás-templomnak. Az orgona-mű ez időszakra hazánk legnagyobb templomi orgonája: 4 manuális 77 szoló és 41 mellékváltozattal. Az orgonamű Rieger Ottó orgonagyáros szabadalmazott villamos szerkezetével van ellátva, a mely szabadalmazott szerkezet ezuttal három ízben lett a legteljesebb sikerrel alkalmazva. A négy sikerült manual közül a negyedik a padláson van elhelyezve, amelynek szinfonikus hangtömege egy 16 méter hosszú hangvezető csövön át jut a templom középső hajójába; — ami által a játszott melódiák a boltozatnyíláson át úgy hatnak, mintha valóban égi-zene hangjai hallatszanának. Ezen tömív és villamos szerkezet hazánkban — ez alkalommal került először legteljesebb sikerrel alkalmazásba. Ezen szerkezet vált be legjobban az egész világon. Valóban királyi adomány ezen fenséges mű, mert egyesíti a modern orgona-technika minden kiváltságát, amelyért a legnagyobb érdem az orgonamű alkotóját, Rieger Ottó budapesti orgonagyárost illeti, aki a királyi orgonájával feladatát minden tekintetben sikeresen megoldotta.

Erdélyi műemlékek.

(Folytatás.)

6. J e g e n y e. Régi harang 1252-ből.
Daróc: ref. templom.
Egeres: volt hencés apátság, várkastély.
Farnos: átmeneti korú templom, harang 1475., sírkő 1500, esücsives reform. és gör. kal. templom (1780).
Forgácskút: g. kal. fatemplom.
Kiskapus: esücsives ref. templom, régi kastély, g. kal. fatemplom.
Kispetri: ref. templom.
Középlök: ref. templom.
Magyargorbó: római castrum a Bábaváron, gör. kal. fatemplom.
Mákó: régi kelyhek a ref. templomban (1482.)
Nagyalmás: Dezsővárának romjai.
Nagypetri: ref. templom.
Nyíres: g. kal. fatemplom 1742.
Sztána: ref. templom, régi harang, g. kal. fatemplom 1795.
Türe: római emlékek.
Vásártelke: g. kal. fatemplom.
Zutor: római régiségek.

7. **Kajántó.** A templom restaurálva 1769., g. kel. templom 1791.

Berend és Bodonkút: g. kel. fatemplom, (az utóbbi 1726-ból.)

Hosszúmaecskás: g. kel. templom 1797.

Magyarszentpál: g. kel. fatemplom 1722.

Szentmártonmaecskás: g. kel. fatemplom 1790.

Topaszentkirály: g. kel. fatemplom 1795.

S. K a t o n a: G. kel. fatemplom.

Budatélke: g. kel. fatemplom.

Kiscég: g. kel. fatemplom 1699.

Kissármás: g. kel. fatemplom 1787.

Meződomb: g. kel. fatemplom 1602.

Mezőszombattelke: g. kel. fatemplom.

Nagyecég: g. kel. fatemplom 1798.

Nagysármás: g. kel. fatemplom renov. 1812.

Pusztakamarás: templomkripta, gör. kel. templom.

9. **K ide.** Templom a XVIII. századból, g. kel. fatemplom.

Csomafája: g. kel. fatemplom.

Drág: bástyás kastély.

10. **K o l o z s.** Római sóbánya, g. kel. fatemplom 1716.

Kara: római feliratos kövek.

Körpád: g. kel. fatemplom.

11. **K o l o z s m o n o s t o r.** Régi apátság templom restaurálva. G. kel. templom 1790.

Tündérvár romjai.

12. **M a g y a r f e n e s.** Templom kerek ablakkal és pillérekkel, kastély.

13. **M ó c s.** Templom ujjáépítve 1783.

Aranykút: római emlékek, g. kel. fatemplom 1714.

Berhenyes: g. kel. fatemplom 1656.

Botháza: g. kel. fatemplom 1785.

Felsőszóvat: g. kel. fatemplom.

Novaly: g. kel. fatemplom.

Oláhgyéres: g. kel. templom.

Tótháza: g. kel. fatemplom 1791.

14. **S z a r v a s k e n d.** A templom még a reformáció előtti időkből, g. kel. fatemplom.

Csákiárbó: római castrum, kápolna 1783.

Haller kastély 1706., g. kel. fatemplom 1738.

Estény: régi templom, ren. 1706., ezüst kehely és tányér, öntányér 1696., úrasztalterítő 1694.

Gírolt: ref. templom, haranga 1632., ezüst pohár és tányér 1789., öntányér 1790.

Kecsed: csücsüves ref. templom, harangok 1679., 1767., g. k. fatemplom 1792.

Lozsárd: g. k. templom 1764.

Magyarköblös: csücsüves ref. templom ren. 1745., harang, kehely, ónkanna és tányér 1688., himzés 1698.

Onok: g. k. fatemplom.

Szükerek: g. k. fatemplom 1730.

Tótfalu: g. k. fatemplom.

Tőtör: g. k. fatemplom 1800.

15. **S z á s z f e n e s.** Templom.

Gyalú: a Várhegyen Geluvár sáncai, Rákóczy kastély.

Szászlóna: harang 1481. felirattal, várhely a havason.

Tótfalu: a sziklaormon sz. Mihály kolostor romjai.

(Folytatjuk.)

C S A R N O K.

Oláhláposbányai róm. kath. egyházközség története.

(Vége.)

XVII. Né p e s s é g.

A Szepessy-féle Decr. Can. Visit. okmány szerint 1822-ben a róm. kath. hívők száma 357 volt Oláhláposbányán. Ezen időtől kezdve folyton növekedett a lakosok száma és a 70-es

években éri el a legnagyobb létszámot, ami abból is kitünik, hogy az iskolába járó gyermekek 300-an jóval felül vannak. Ezóta folytonosan hanyatlak, úgy, hogy majdnem felére apadt le.

Az 1906. évi Schematizmus szerint 796 a hívők száma. 75 rk. fiú és 86 rk. leány jár iskolába.

Ami a nép vallásos buzgóságát és egyáltalában jellemét illeti, a Kovács-féle Decretumban ez van feljegyezve:

„In genere coetum fidelium hujus Parochiae tam in Religione, quam etiam moralitate bonum, ac cum Deo conjunctum esse intelligamus.“

De hát ez csak átalánosságban van mondva. Itt is laknak, az emberi gyarlóságok alól ők se mentvők. Nagy hibául a káromkodás említtetik, melyet az oláhoktól tanultak el, és a torkosság (in potu). Ezt a bányász el nem hagyja, legfeljebb mértékletességre lehet rávenni őket. Abban a meggyőződésben van, hogy az ital erősít, s neki nehéz munkája elvégzéséhez erősítőre van szüksége.

A hívők legnagyobb része bányamunkás, de favágással is nagyban foglalkoznak. Főtlálékuk hús, tej, tésztaemük és vetemények. Telen, nyáron polgári ruhát viselnek, ünnepek alkalmával az ismeretes bányászruhát öltik fel. Házuk fa, zsindegyel fedvek, berendezése egy két ágy, asztal, székek. A falakat szentképek, egy tükör, eszerép és porcellán edények díszítik. Vallásos, szellemi életük egyéb nyilvánulásait, szokásaikat a „Közművelődés“ 1907. év 49. és 50-ik számában ismerttettem.

A szentségek és szentelmények a következő módon szolgáltattnak ki:

1. A kereszttség mindig a templomban szolgáltatják ki. A keresztviz számára egy szép márvány keresztkút van, hasonlólag a hamú, só, szentolajok számára is chinaezüst szent edények. Az újszülötteleket másod-harmadnapra megszókták kereszteltetni, szükség esetben a kincstári szülésznő megkereszteli, de a szertartások kiegészítéséért a templomba is elhózzák.

Rendesen szent nevet adnak a gyermeknek. Keresztszülőkül csak nők. kaph. fogadnak el. A keresztelés az új Rituale szerinti, tehát latinul történik. Az anyák 5—6-ik hétben avatásra jönnek. Ez is latinul végeztetik.

2. **B é r m á l á s.** Jóllehet egyházmegyénk legtávolibb vidékén laknak, azért a fázatorzi buzgóság e távoli vidék hívőit is felkeresi. Alljon itt örök emlékül, azon erdélyi püspökök történelmi nevezetességű neve, kik e hitközséget meglátogatták:

1. **G r ó f B a t t y á n y i I g n á e,** 1787. jún. 2-án megbérmál 66 hívőt.

2. **C s i k m i n d s z e n t i M á r t o n f i J ó z s e f,** 1804. aug. 8. a hitben megerősít 129 hívőt.

3. **R u d n a y S á n d o r,** 1819. júl. 4-én 215 hívőt; 1822. július 14-én 12 hívőt avat fel Krisztus bajnokává.

4. **C s i k t u s n á d i K o v á c s M i k l ó s,** 1836. június 20. és 21-én 256 hívőt részesít a Szentlélek erejében.

5. **H a y n a l d L a j o s** 1854. október 18-án 292 hívőt jelöl meg a kereszt jelével, s erősít meg az üdvösség chrismájával.

6. **G y e r g y ó s z e n t m i k l ó s i F o g a r a s s y M i h á l y,** 1868. szept. 15-én 268 hívőt részesít a Szentlélek Isten hét ajándékában.

7. **L ó n h a r t F e r e n c,** 1891. június 2-án 502 hívőt nyilvánít vallásos életükben nagykorúak.

8. **S z é k h e l y i G r ó f M a j l á t h**

G u s z t á v K á r o l y, 1902. szept. 19. 20. és 21-én 402 hívő feje fölé teszi apostoli kezeit, hogy ezek hitüket állhatatosan vallják s hitük szerint éljenek!

3. A legfőlségesebb **O l t á r i s z e n t s é g** kellő tiszteltben (αγιασια) részesül. Tiszta olaj, a tabernaculum selyemmel beborítva, az örök lámpa folytonosan ég. Isteni tisztletek alkalmával mindig viaszgyertya ég. A species minden 10-ik nap megújítatik.

A husvétii szent áldozáshoz a hívők kivétel nélkül járulnak. A betegekhez a pap megy el. Meghonosult a mindennapi szent áldozás (10—15.) és a hetenkint (15—20-ig.)

4. **G y ó n á s.** A hívők e részben az anyaszentegyház 4-dik parancsának eleget tesznek, mert husvét hetében igyekeznek mindannyi gyónni. Ekkor a gör. kath. pap segítségét is igénybe szoktuk venni.

5. **A z u t o l s ó k e n e t** szentségében, ha beteg valaki, mindjárt részesül, mert hivatja az egyház szolgáját, s ez imádkozván felette, megkeni őt szentelt olajjal, s a hitből jött imádság sokszor feltünőleg megkönnyebbiti a beteget, s mivel ilyenkor a bánat tökéletes, bűnei is megbocsáttatnak. A ténykedésnél a kalocsai rituale használtatik.

Az Úr szent testét a pap ilyenkor egyházi ornatuába öltözve, egy egyházi segédzemély és olykor két-három társulati tag kíséretében viszi a beteghez.

6. **A h á z a s s á g.** Az anyaszentegyház törvényei, s szokásai szerint kötetnek össze a házasulandók. Concubinatus szórványosan fordul elő. Egy esetben pedig, csak polgári kérés-elégedtek meg (az intelligens!) felek. A vegyes vallású házasulandókkal, csak akkor bocsátkoznak tárgyalásba, ha azok, az előirt hatóság előtt kiállított reversalist felmutatják. Az esketésnél is a kalocsai rituale használtatik. A „Ne temere“ intézkedései végrehajthatnak.

7. A szentelmények az előirt időben, az egyház törvényei szigorú szemelött tartása mellett végeztetnek.

A temetés magyarul végeztetik.

XVIII. T e m e t ő.

Oláhláposbányának a legrégebb időben két temetője volt. Egyik a „Sziró“ nevű domb oldalán, a másik az új zúda háta megett; mai elnevezése „Kuglizó.“ Az elsőt máig is jelzi egy kereszt, az utóbbi az új zúda építése által jeltelenül van. (Rudnay Sándor erdélyi püspök ezt 1819. július 4-én felszentelte.) A mostani temető is régi lehet, hogy mikor szakított ki e célra, nem találtam feljegyzést, de hogy 1830-ban már ide temetkeztek, az bizonyos, mert ezen évben elhalt Pálfi Péter helyi lelkész már ide temették.

Nem is a mai alakja volt, mert az úgy szólva az országút mellett lévő házakig, a mostani malomig terjedt ki, amit az ott felállított kereszt is bizonyít. Jelenlegi alakját Bakk Endre idejében nyerte, kinek mindenre kiterjedő figyelmére a temetőt is gondozásba veszi. Körül-sáncoltatta, kapiválla ellátta, temetőőri házat építtetett, megállapította az őt jogait is kötelességeit. Kápolnaszerű haranglábat állíttatott stb. Mindenen s más, az egyházközség és hitélet fellendítése körül tett fáradozásai, az akkori főpásztor tudomására jutván, 1874. dec. 9-éről keltetve a következőket írja:

Sz. 2977—1874. Kedves Fiam! Mindenkor örömmre és meglepődésemre szolgál, ha papjaimban, kik a püspöki sékhelytől távol működnek, buzgóságot, tevékenységet tapasztalok. Erről tanuskodik november 4-iki 181. sz. felterjesztésed is, melyből meglepődéssel látom,

hogy legközelebről a temetőben haranglátat állítottatok, harangot szerettek, ezt szép kerítéssel látattok el a plébánia nagy jötevőjének néhai gróf Kutschersfeld Ignácnak sírját ékesen megcsináltattátok . . . Fogadd és fogadjátok mindnyájan vallásos buzgóságtokért főpásztori elismerésem, köszönetemet és áldásonomat.

Ami Kutschersfeld sírját illeti, ez a kápolna mellett van. (Keleti oldalán.) Az emléktábla, a kápolna említett oldalába van beillesztve, felírása a következő:

LXX XIX
ANNO ANNO
HAC IN URNA
RECONDITA SUNT
VISCERA ILLMI
DNI IGNATHI KUT
SERSFELD OLALÁ
POSBANIENSIS
MONT PRAEF QVI
POST LI AETATIS
SUAE ANNOS AN
IMAM DEO RED
DIDIT DIE XVI MARTH

azaz: Anno 1799. Hac in urna recondita sunt viscera Illustrissimi Domini Ignatii Kutschersfeld Oláh-Láposbániensis montis Praefecti, qui post 52 aetatis suae annos animam Deo reddidit die 16-a Martii.

Az idő a temetőn eszközölt ezen alkotásokat is megrongálta. A kiasztott síncokat a víz földdel ismét betöltötte, a kapu, kerítés elkorhadva, a kápolna düledező állapotban, ezek is mind egytől-egyig várják a romjaikból való feltámadást!

De e temetőben várja a boldog feltámadást szeretett édes anyám nyugvó pora is, ki fia által szent Monika szavaival esedezik a mindenkor oláhláposbányái kedves utódaimhoz, hogy lelkeről az oltárnál megemlékezzenek!

XIX. Nevesebb születettek.

Ha a plébánia multjának történelmét tekintjük, sok oly névre találunk, kik úgy a multban, mint a jelenben úgyszólván első helyet vívtak ki maguknak a társadalomban.

Igy Vojt Simon erdélyi egyházmegyei pap Oláhláposbányán született.

Feuregger Károly híres orvos, nevezetes munkája: *Dissertatio inaug. medico-bonatica de Valerianeis Hungariae* etc. Neje, a híres Cserényi családból származó Cserényi Erzsébet 1813. dec. 30-án a helvét hiifelekezetéről az anyaszentegyház keblébe tért vissza, itt, Oláhláposbányán.

A Skúlthety-ek egyik ága ide telepedvén, sok neves egyén született itt e családból.

Lovag Berks család régi lakója volt Oláhláposbányának.

Pálmer Kálmán, költő és író szül. 1860. dec. 25-én Oláhláposbányán, 1890-ben az országgyűlési gyorsírodába nevezetett ki. 1903-ban lépett elő titkárrá. 1907. jan. 1-én a főrendiház titkárává nevezetett ki a VI. fiz. osztályba, s itt van ma is.

Az irodalmi téren részint mint versíró, részint mint aestheticus és hírlapíró működött 1878-tól. Vidéki lapokon kívül több költeményeit, tárcacikkeit közölték fővárosi lapok is (Vasárnapi Ujság, Fővárosi Lapok, Ország-Világ, Magyar Szalon, Budapesti Szemle, Egyetértés, Pester Lloyd, Hon, Nemzet, Budapesti Hírlap stb.) 1897-től 1901-ig a Pesti Napló rendes munkatársa és vezércikkírója volt. Önállóan megjelent művei: *I. Költemények*, Nagy-

bánya 1883. *Csendes hullámok* (Újabb költemények, Budapest 1888.) *Schiller Tell Vilmosának fordítása.* (Olcso könyvtár 1899.) *Nagybánya és környéke* (Nagybánya 1894.) — Titkára volt a budapesti *Klotild-Szeretetházy-egyesületnek* (1897—1903.), a *Műbarátok körének* (1902—1904.), és főtírkára jelenleg is a *Tulipánszövetség Magyar Védőegyesületnek.*

Ezzel munkámat be is végzem. E domus historia megírásánál Berzeviczy Albert, 1908. május 4-én, a „Magyar Tudományos Akadémia” közgyűlésén elmondott következő szavai lebegtek szemem előtt: „A kutatás és történetírás két különböző dolog. A történetírás olyan, mint az épület. Sokan hoznak a történetírásához tégelakat, olyanok is, akik képtelenek az épület felémelésére.” Nem történetet írni, hanem anyagot akartam gyűjteni a történetírásához, s ha ezen törekvésem által szeretett erdélyi egyházmegyénk örök emlékü története, nagy műve, díszes palotája felépítéséhez, ha nem is egy téglával, de, ha csak egy homokszemmel is járulhattam: céomat elértem.

Szmollen Pál.

*

Forrásul használtam:

Kádár József: „Szolnok-Doboka megye monographiáját.”

Beke Antal: „A papnevelde történelmi vázlatát.”

Bakk Endre: „Emléksbeszéd Kutschersfeld Ignác fölött.”

Szellemi Geyza: „A bányászat története” című művét.

Szerkesztői üzenetek.

K. Mihály, Csikszentmiklós. A kath. sajtó és a közügyek terén ismeretes úgyszólván feljogosít arra, hogy főtisztelendőségét lapunk felesiki tudósítójának felkérjük.

Humor. Köszönjük szíves munkálkodását. Mielőtt felelős szerkesztőnk hazérkezik, azonnal átfogjuk adni becses levelét és munkáit.

N. A. Csikszentmárton. Pályázati hirdetés egyszeri közzététele: 3 korona. A díj mindig a hirdetés első napján, azaz a kiadás napján, a kiadandó helyén, a hirdetés megérkezésétől számítottan, meg kell érkeztetést nem közzül.

P á l y á z a t.

Az erdélyi róm. kath. Státus méltóságos igazgatótanácsának 2023—1909. szám alatt feltalalmazása alapján a nyugdíjazás felhatalmazás megüresedő radnói kántortanítói állásra pályázatot hirdettek.

Javadalma a következő:

I. Az uradalomtól mint kegyúrtól: a) Kézpénz havi előleges részletben 860 kor. 80 fill. b) 24 ürköbméter tűzifa, a k-tanító udvarára haza szállítva, értéke: 120 korona. c) 1 drb. tehén és borjú nyári legeltetése, értéke 24 kor.

II. Az egyházközségtől: 1) 2 hold 1365-öl osztályú föld és kaszáló használatá; adóját a k-tanító fizeti. 2) Mispitendium: 2 korona. 3) Stólából 15—20 korona.

III. Iskola fűtésére 12 köbméter tűzifa az iskola udvarára haza szállítva és felvágva, minek ellenében a tanító gondoskodik az iskola sepréséről.

IV. Lakás: 2 szép szoba, téli és nyári konyha kamara, pince, gazdasági épületek és 400-öl veteményes kert.

V. Korpótlék az arra jogosultnak részben az uradalomtól, részben az államtól.

Kötelessége: a) A rendes és ismétlő tankötelesek tanítása osztatlan iskolában. b) az összes kántori teendők teljesítése a plébános utasítása szerint.

Pályázati határidő szeptember 20.

Felhívom pályázókat, hogy teljesen

felszerelt és a Nagyméltóságú Püspök úrhoz címzett kérésüket alulírott iskolaszéki elnök kezéhez szept. 20-ikáig nyújtassák be.

Személyes megjelenés kívánatos. Az állás a kinevezés után azonnal elfoglalható.

Radnóth (Kiskükülöm.) 1909. aug. 30.
László János,
plébános, isk.-széki elnök.

A *gyergyóremetei* segédkantork-sekrestyési állásra az egyháztanács pályázatot hirdet.

Javadalma: 1) 600 kor. évi fizetés pénzkepebből; 2) stólailetmény évenként mintegy 200 kor., 3) 1 hold 1342-öl első osztályú tagosított birtok; 4) jó lakás, gazdasági épületekkel és 1022-öl kerttel; 5) a templom ruhái mosatásáért évenként 40 korona.

Kötelessége: 1) a sekrestyési teendőnek buzgó és pontos teljesítése; 2) a kántori teendőben segédkezés; 3) a templom ruháinak mosatása; 4) betenként egy órában az egyházi ének tanításában segédkezés.

Pályázhatnak nem okleveles egyének is, kik az orgonálásban kellő jártassággal bírnak. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek. A pályázatok folyó év szeptember 15-ig alólírhoz beadandók.

Gyergyóremetén. (u. p. Ditró) 1909. augusztus 25-én.

Kiss Dénes,
lelkész.

Csikszentmárton-Csekefalva hitközség iskolaszéke a róm. kath. elemi iskolájánál üresedésbe jött harmadik tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: a két pol. községtől 648 korona havi részletekben és $\frac{1}{4}$ hold kertiletmény; az államtól 352 korona fizetésekiegészítés és az esetleges korpótlékok. Továbbá szabad lakás az iskolaépületben, mely áll három szoba, konyha és kamarából a szükséges gazdasági épületekkel. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölendő osztályoknak a püspöki tanterv szerinti vezetése; vasárnap, ünnepnap és hétköznapon a tanulóknak templomba vezetése és azokra felügyelet. Külön díjazás nélkül a 3442—1893. püspöki szám alatt jóváhagyott szabályzat értelmében szükség esetén a kántori teendőben való segédkezés. A kellően felszerelt pályázatok f. év szeptember 15. napjáig alulírt iskolaszéki elnökhöz benyújtandók. A megválasztott állását azonnal tartozik elfoglalni.

Csikszentmárton, 1909. augusztus hó 30.

Nagy Antal,
lelkész, iskolaszéki elnök.

A *gyergyóalfalvi* róm. kath. iskolaszék egy férfitanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetése: a) A község pénztárából 789 kor. 44 fill. b) 300-öl veteményes kert (kat. jöv.) 1 kor. 36 fill. c) Legeltetési jog 9 kor. 20 fill. d) Államsegély 200 kor. e.) Jogosultaknak ötödéves korpótlék államsegélyből f.) Lakkbirtalmi 80 kor.

Csak okleveles tanítók pályázhatnak. Pályázati határidő szeptember 12. Gyergyóalfalvú, 1909. aug. 22.

Róm. kath. iskolaszék.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kivánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből. 🕯️🕯️🕯️

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával
saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait, melyekkel
igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu
harang hangja egy más regibb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű-
nyed, hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását. — repedt har-
goknak ujravaló öntését vagy esékély felülíztetés
mellett való becsérelését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **re-
verendák és címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casulák, pluvialek, velumok, bal-
dachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi-ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek —